

Szerkesztési iroda:

Nagybacsanak Zápolya-
utca 1. hová a lap szel-
lemi részét illető min-
den közlemény intézendő

Kiadóhivatal:

Pleitiz Fer. Pál könyv-
nyomdája Nagybacsana-
rek, Zápolya u. 1. hová
a hirdetések, előfizetések
és a lap szétküldésére
vonatkozó felszólalások
intézendők. Telefon 21.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: dr. Brájer Lajos.

Felölős szerkesztő: Somfai János.

Nagybacsanak, 1916.

XLV. évfolyam, 107. szám.

Előfizetési árak:

Egész évre — — — 28 F
Félévre — — — 14 F
Negyedévre — — 7 F
Egyes szám ára 10 fillér.

Hirdetéseket

a kiadóhivatal vesz föl.
Azonkívül az összes hir-
detési irodák. :: ::

Megjelenik vasár- és
ünnepnapok kivételével
mindennap d. u. 5 órakor

Szerda, május 10.

Höfer mai jelentései. Sehol sem volt esemény.

Budapest, május 9. A „Torontál” eredeti távirata. (A miniszterelnök-
ség sajtóosztályától.) Hivatalos jelentés.

Sehol sem volt különös esemény.

Höfer altábornagy, a vezérkar főnökének helyettese.

A német főhadiszállás jelentései. Nyugati hadszíntér.

Budapest, május 9. A „Torontál” eredeti távirata. (A miniszterelnök-
ség sajtóosztályától.) Berlin, május 8. A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér:

A háromszáznegyves magaslaton elért sikereink kapcsán a Thermana domb-
tól délre (Haucourtól délre) több ellenséges ártot elfoglaltunk.

Az ellenségnek az a kísérlete, hogy a háromszáznegyves magaslaton elveszt-
ett területet a nagy erő harcbevételével visszafoglalja, súlyos vesztesége
mellett megkísérelt.

Éppoly kevés sikere volt azoknak a támadásoknak, amelyeket a franciák a
Maas keleti partján a Thiaumont major vidékén intéztek ellenünk. Itt a francia
foglyok száma három tisztre és háromszázhatvenöt főnyi legény-
ségre emelkedett, tizenhat sebesültet nem számítva. Kilenc géppuskát
zsákmányoltunk.

Az arcvonal többi részén több sikeres járőrválakozástól eltekintve nincs
különös jelenteni való.

Keleti és balkán hadszíntér.

Budapest, május 9. A „Torontál” eredeti távirata. (A miniszterelnök-
ség sajtóosztályától.) Berlin, május 9.

Keleti és balkán hadszíntér:

Nincs ujság.

Német és angol torpedózuzók harca.

Budapest, május 9. A „Torontál” eredeti távirata. (A miniszterelnök-
ség sajtóosztályától.)

A Wolff-ügynökség jelenti:

Két torpedónaszádunknak felderítő útjában május nyolcadikán délelőtt Osz-
tendétől északra öt angol torpedózuzóval rövid ütközete volt, amelynek folyamán
egy angol torpedózuzó tűzvérségi találat folytán súlyosan megsérült. Torpedónaszád-
jaink épségben visszatértek a kikötőbe.

A tengerészeti vezérkar főnöke.

A jegyzési idő második szakasza.

— május 10.

Tegnapelőtt vette kezdetét a jegy-
zési idő második szakasza, amidőn a negye-
dik hadikölcsön címleteinek ára tudva-
levően 100 koronánként 30 fillérrel drá-
gább.

Az első féldőben sokan jegyeztek és
nem egyszer milliós összegeket, de nem
jegyeztek még mindazok, akiknek a hadi-
kölsönben való részvétel módjukban áll.
És nem hoztunk össze még olyan jegy-
zési eredményt, amely jegyzési képessé-
günknek és készségünknek minden tekin-
tetben megfelel.

A hátralévő több mint két hét jegy-
zési eredményén fordul meg, hogy ne
csak a haretéren, de az anyagi erőfeszít-
és dolgában is méltóknak bizonyuljunk
a nagy német nemzethez.

A Németbirodalom lakossága a há-
rom hadikölcsönre összesen 25 milliárd
Márkát jegyzett. Amikor pedig most már-
ciusban negyedszer fordult a német kor-
mány a birodalom polgáraihoz. Német-
ország minden hű fia nemes becsvágy-
gval fogott össze, hogy a negyedik hadi-
kölsön eredménye méltó legyen az előzők
páratlan sikeréhez. Németország a ne-
gyedik nemzeti kölcsönt 10 milliárdot
meghaladó összeggel zárta le. Ez a hatal-
mas eredmény pörölycsapásként sújtott
le a kétséges és egyre halványuló remény-
kedés közt vergődő ellenségeinkre.

A mi tökeerőnk tudvalevőleg jóval ki-
sebb, össze sem hasonlítható a németek
roppant gazdagságával és így aránylagos
mértéket alkalmazva, a mi három hadi-
kölsönünk 4.3 milliárdra rugó eredménye
fényesen megállja a helyét.

A nagy erőfeszítéssel kivont er-
köcsi és gazdasági presztizsünket a ne-
gyedik hadikölcsönrel csak úgy tudjuk
megóvni, ha lépést tartunk nagy szövet-
ségünkkel és legalább elérni törekszünk
mi is a harmadik hadikölcsönünk fényes
eredményét.

Nemes becsvágyunk és lelkes önbizal-
munk semmivel sem kisebb a németekénél
és az erő teljes megfeszítésére való kész-
ség talán egyik népben sem lakozik olyan
hatalmas mértékben, mint a magyarban.
Csak ki kell tűznünk a nagy célt, csak
nemes versenyre kell buzdítani népünket
a még rendelkezésre álló napok alatt és
akkor az eddig elért és a jogosult vára-
kozást meghaladó eredmény széles alap-
zatán felépíthetjük a nemzet negyedik
gazdasági erőfeszítésének hatalmas, mesz-
sze időkre szóló monumentumát.

HIREK.

— **A német császár kitüntetése dr. Dellimanics Lajosnak.** Magas kitüntetésben részesítette most a német császár dr. Dellimanics Lajos Torontálvármegye főispánját, volt kormánybiztos. A belügyminiszter ugyanis értesítette dr. Dellimanics Lajos főispánt, hogy a külügyminiszter közlése szerint, a német császár öfelsége neki a porosz királyi másodosztályú koronarendet adományozta. A szép kitüntetéssel a német császár azokat a nagy és kiválóan értékes szolgálatokat méltányolta, a melyeket dr. Dellimanics Lajos mint kormánybiztos itt a délvidéken a német csapatok átvonulása alkalmával oly körültekintő gondossággal s tökéletes sikerrel teljesített.

— **A Torontálvármegyei Közművelődési Egyesület közgyűlése.** A Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület elnöksége a következő meghívót bocsátja ki:

Meghívó.

A Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület 1916. évi május hó 28-ikán délelőtt 11 órakor tartja harmincegyedik évi rendes közgyűlését Nagybecskerekben a vármegye székházának dísztermében, amelyre az egyesület tagjait ezennel tisztelettel meghívjuk.

A közgyűlés tárgysorozata a következő:

1. Elnöki megnyitó.
2. Évi jelentés.
3. Az igazgató jelentése.
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. Az 1916—17. évi költségvetés megállapítása.
6. Egy igazgatósági tag választása.
7. Esetleges indítványok.
8. Hitelesítő kiküldése.

Nagybecskerek, 1916 május hó 1.

Somjai János Dr. Dellimanics Lajos
szerkesztő, tőtítkár. főispán, elnök.

— **Tasnády Endre kitüntetése.** A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király Tasnády Endrének Torontálvármegye árvaszéki ülnökének az ellenség előtt teljesített kitünő szolgálatai elismerésül a Ferenc Józsefrend lovagkeresztjét adományozta a katonai érdemkereszt szalagján. Tasnády Endre Szerbiában nehéz viszonyok között mint polgári biztos teljesített szolgálatot s ebbeli minőségében végzett értékes tevékenységét méltatja most elismerésével a királyi kegy.

— **Jóteköny nőegylet közgyűlése.** A nagybecskereki jóteköny nőegyletnek tegnap volt kitűzve közgyűlése. Miután azonban a közgyűlés nem volt határozatképes, azt folyó hó 16-ikán d. u. 4 órakor tartják meg, amikor is a megjelentek számára való tekintet nélkül fognak határozni.

— **A hadikölcson.** A megyei központi hitelszövetkezetnél a tegnapi napon az alábbi jegyzősek történtek: Zahorecz János 3000, Raczkov Velykó 2000, Vukov Péter 500, Grubacski Misa és Todorov Darinka 100 koronát jegyzett.

— **A hírlapírás köréből.** A tegnapi nappal a Pester Lloyd felelős szerkesztői állásában változás történt. Schiller Zsigmond, aki 1872 óta állott a lap kötelékében, nyugalomba vonult s helyébe Deutch Ernő, a lapnak hosszú időn át volt munkatársa lép.

Ugyancsak változás történt a „Szegedi Híradó“-nál is, ahol Palócz László, a legrégebb szegedi hírlapíró megvált a Szegedi Híradótól, amelynek husz éven át volt szerkesztője. Hosszu és érdemes hírlapírói tevékenységével tette tiszteltté a nevet. Higgadtsága, okossága, ötletekben való kifogyhatatlan gazdagsága nyilvánult meg publicisztikai működésében. Ujságírói kiváló egyéniségét, értékes munkáját mindenkor elismeréssel is méltatta Szeged város közönsége. A Vidéki Hírlapírók Országos Szövetségének Palócz László volt egyik megteremtője és a legutóbbi ideig titkára s ebben a minőségében is tiszteletreméltó működést fejtett ki. Ha most lapjától megvált, ez hihetetlen nem jelenti azt, hogy derekas munkák, becsületos harcok eszköztét, kitünő ujságírói tollát végleg pihentetni fogja.

— **Ipari munkások jutalmazása.** A kereskedelemügyi m. kir. miniszter a temesvári kereskedelmi és iparkamara javaslatára az ipari munkások szorgalmának, valamint alkalmaztatásukban való állandóságának elismerésére rendszeresített 100 koronás jutalomdíjakból Kovács Jakabnak és Mész Mátyásnak a nagy-kikindai gőzmalom r.-t.-nál 44 év óta alkalmazásban álló munkásának, Novotny József temesvári kéményseprő segédjének, Juszkai Károlynak, Rankov Milán nagy-kikindai timár segédjének, Mijakabnak és Mész Mátyásnak a nagybecskereki lakatosmester segédjének, Lemche Ferencnek, Hepke Berchtold fehrtemplomi könyvkötő segédjének, Machka Ferencnek, Kieser Antal temesvári cipésm. segédjének, Wünsch Mihálynak 100 korona jutalmat és elismerő oklevelet adományozott. Hasonló jutalomban részesítette a kamara Moll Alajcst, a Brück Salamon temesvári mészáros segédjét. A jutalmak kiosztása a napokban fog megtörténni.

— **Junius 3-ikán zárják az iskolaévet.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletet intézett a nagybecskereki felső kereskedelmi iskola igazgatóságához, amelyben hivatkozással arra, hogy a háboru által előidézett rendkívüli viszonyok kivánatosak teszik, hogy a folyó iskolai év a rendes időpontnál korábban fejeztessék be, elrendeli, hogy a folyó iskolai év már június 3-ikán bezaressék. Felhívja ennél fogva a miniszter az igazgatóságot, tegyen meg minden intézkedést arra nézve, hogy a vizsgálatok és az iskolai év bezárással járó egyéb munkálatok f. évi június hó 3-ikára elvégeztessenek és hogy ennek megtörténte után az intézetek növendékei, az érettségi vizsgálatot tevő rendes növendékek kivételével, ugyanezen napon elbocsáthatók legyenek. A szóbeli érettségi vizsgálatok június hó 5-én lesznek megkezdendők.

— **A piacon.** A piacon egy asszony előtt két kis madárka fekszik. Olyanok, mint a veréb, de tolluk után itélve még sem verebek. Két uriaszony is azon vitatkozik, hogy a madárkák a szárnyasok melyik rendjébe tartozhatnak. Az egyik úgy véli, hogy fülemüle. A másik ökörszemnek tartja. Végre megkérdezik az asszonyt:

— Mondja néni, miféle madarak ezek?

Az asszony a világ legtermészetesebb hangján feleli:

— Rántani való csirkék.

Elképedés. Amikor a kérdezők magukhoz térnek a meglepetéstől, megtudakolják az árát. A kofa rendületlen nyugalommal mondja:

— Hat korona.

Az asszonyok ajnudoznak, a rántani való csirkék pedig keservesen csipognak az anyjuk után. A kettő együttvéve, szőröstől-bőröstől (mert tolluk még nincs) se nyom többet negyed kilónál. Engem azonban a kofa még sem főzött le, mert hazavittem a két csirkét s betettem őket a szalomba a papagálykalitkába. Papagályunk már ugyisincs. Megettük.

— **Nyilvános nyújtás és köszönet.** A perlaszi közs. tantestület f. é. május hó 1-én sikerült „Kárpátok“ iskolai ünnepélyt rendezett, mely alkalommal a feladott kárpáti falvak felépítésére 220 K 58 f folyt be. A tantestület az összeget rendeltetési helyére juttatta, az adományozóknak pedig ezután mond hálás köszönetet. Adakoztak: 40 K: Lokaicsok Fülöp rk. plébános; 32.98 K: Közs. iskola tanulóifjusága; 25 K: Járási Takarékpénztár R.-T.; 20 K: R. kath. Egyházközség; 10 K: Meggyessy Caesar, Török Lajos, Rákits Szilárd; 4 K: Czölder Aurél; 3 K: Pénzügyorségi Szakas; 2 K: dr. Lehoczky Miklós, Pavlov Zsárkó, Gyurgyev Dusán, Bubany Manó, Hartl nővérek, özv. Karácsonyi Bódogné, Terzits Géna, Mettl Lujza, dr. Hugav Péter, Cziróni Gyula, Maximesev Vitomir, Berkovich

DR. HEINERMAN

SZANATÓRIUMA NAGYBECSKEREKEN.

Fölvételnek mindennemű betegek.
Modern berendezés és felszerelés.
Gondos kezelés és ápolás.

Ádám, Udvardy Károly, Meiszner Ede, Penkov Józsefné, Kolpaszky Gyula, Metz János, Dockendorf Péter; 1 K: Bauer József, Miskov Istvánné, Notáros Döme, Dollentz Gyuláné, Vuchetich Sarolta, Terzits Lyubica, Lokaicsok Bonifácéné; —60 K: Mihelsz Magda; —50 kor.: Schwarcz Jánosné; —40 K: Mayer Péter, Tamás Klárka, Mircsetity Predrag; —30 K: Virág Piroska. Összesen 220.58 K.

— **Szállítás a nagybecskereki ügyészség és fogház fűtésére.** A nagybecskereki kir. ügyészség közli, hogy a nagybecskereki kir. ügyészség hivatali helyiségeinek, továbbá a nagybecskereki kir. törvényszéki fogház helyiségeinek 1916. évi július 1-től 1916. december 31-ig költségvetési év fűtéséhez szükséges mintegy 885 métermázsza hazai származású elsőrendű minőségű darabos kőszén, vagy mintegy 750 métermázsza hazai származású elsőrendű minőségű darabos kőszén, vagy mintegy 750 métermázsza elsőrendű darabos porosz kőszén vagy koksz és 10 köbméter bükk kemény tűzifa biztosítása és szállítása érdekében 1916. évi június 15-én 10 órakor a kir. ügyészségnél (II. emelet 96. sz. szám) árlejtés fog tartatni. Az ajánlatokat legkésőbb 1916. évi június 10. napjának d. e. 12 óráig kell a kir. ügyészség iktató hivatalában benyújtani vagy oda beküldeni. Bővebb felvilágosítás az ügyészségnél kapható.

— **Kedvezmények a molnárok és pékek katonai felmentésénél.** A temesvári kereskedelmi és iparkamara felhívja az érdekeltek figyelmét arra, hogy a m. kir. honvédelmi és közös hadügyminiszterek között létrejött megállapodás szerint a segédszolgálatra alkalmasnak vagy népfelkelési hadiszolgálatra fegyver nélkül alkalmasnak osztályozott molnárok és pékek, kik a mögöttes országokban tartózkodnak és ha eziránt a főispánok indokolt előterjesztést tesznek, a m. kir. honvédkerületi, illetőleg cs. és kir. katonai (hadtest)parancsnokság által bizonyítatlan időre fel fognak mentetni. A kérvényeket, mielőtt a főispánokhoz kerülnek, természetesen ugyanúgy kell felszerelni, mint a rendes felmentési kérvényeket. Csatlандó tehát a kamara két egyezően kitöltött felmentési javaslat uralpajjal valamint az adatokat igazoló hatósági bizonyítvány és a fegyver nélküli szolgálatra vonatkozó katonai minősítés.

Színház, irodalom.

— **Kisasszony férje.** Tegnap este másodoszor adták Drégely Gábor kedves vigjátékát ismét szép számu közönség előtt, amely ezuttal is nagy tetszéssel kísérte a darabot s a Balta-pár művészi játékát. A többi szereplőket: Gáspár Jenőt, Rásó Idát, Korda Sándort, Parlagi Bélát és Czakó Micit szintén teljes elismerés illeti.

EGYETLEN CIKK,

mely több mint 10 év óta nem drágult meg: a valódi

Yes-zappan

Ára 1 korona 50 fillér.

Legtökéletesebb és legkellemebb illatu pipere-zappan, mely minden háztartásban nélkülözhetetlen. — YES PUDER 1, 3, 5 korona dobozonként. — YES KRÉM 3 korona téglékenként.

Mindenütt kapható!

Magyarországi főraktár:

ERÉNYI BÉLA Diana gyógyszerháza
Budapest, Károly körút 5.

Törvényszék.

A nagyikindai fölségárulási pör.

— A perbeszédék. —

— május 10.

Szegedről jelentik lapunknak: A nagyikindai felségárulási bűnpörben befejezték a bizonyítási eljárást és megkezdődtek a pörbeszédék.

Horánszky Miklós ügyész vádbeszédében mind a huszonkét vádlóra vonatkozólag kérte a bűnösség megállapítását felségárulásra való szövetkezés bűntettében. A monarchia fegyveres ereje — mondta az ügyész — már végzett a külső ellenséggel, Szerbiával. A magyar bíróságra most az a feladat hárul, hogy a belső ellenséggel is végezzen.

A védőbeszédre ma reggel került a sor. Zsirus Lajos dr. nagyikindai ügyvéd, tizenkét vádlott védője, szólalt föl. Rámutatott arra, hogy a közhangulat nem befolyásolhatja a bíróság ítélkezését és a háborús állapot következtében sem magyarázhatók másképpen a törvények. Az igazság mindig ugyanaz, háborúban és békében egyaránt. Védenői fölmentését kérte, akik ellen nem merült föl semmiféle olyan bizonyíték, amely alkalmas lehetne a bűnösség megállapítására.

Ezután Koszó István dr. tartotta védőbeszédét, aki öt vádlottnak hivatalból kirendelt védője.

Az ítéletet valószínűleg csak holnap hirdetik ki.

Mi tehát lankadatlan buzgalommal és kitartással dolgozunk tovább, mert megdönthetetlen a bizalmunk nemzetünk erejében és erős meggyőződésünk, hogy e nagy erőmegfeszítések után hazánk jövője csakhamar el fog következni.

Jankó alispán.

(Vége.)

LEGUJABB.

— Reggel érkezett távirataink. —

Amerika elfogadta Németország jegyzékét.

— Az Unió válasza. —

Budapest, máj. 10. A „Torontál” eredeti távirata. Saját tudósítónk cenzurázott távirata. A Reutter-ügynökség jelenté Washingtonból:

Az amerikai kormány tegnap este elküldötte Németországnak szóló válaszigazgatásának szövegét:

A Reutter-ügynökség közli az Unió jegyzékének szövegét is, amely szerint az Unió a német jegyzéket megfontolás tárgyává tette s az abban foglaltakat elfogadja, mert oly szándékot állapít meg belőle, hogy Németország a jövőben mindent megtesz, hogy hadműveleteit csak hadviselők ellen folytatja. Az Unió kormánya, miután a diplomáciai viszony megszüntetését kiküszöbölendőnek kívánja tekinteni, reméli, hogy Németország újabb bejelentett politikáját nem teszi függővé azon diplomáciai tárgyalások eredményétől, amelyeket az Egyesült Államok más országgal folytatnak. Az Unió egy pillanatra sem bocsátkozik annak fejtegetésébe, hogy amerikai polgárok jogainak figyelembevételére a tengeren, a német hatóságoktól tetessék függővé. Az Unió szerint a felelősség a semlegesekkel s nem harcolókkal szemben egyéni és nem közös, nem relativ.

A Wolff-ügynökség megjegyzi, hogy a német kormány a jegyzéket még nem kapta meg.

Egy entente buvárhajó át akart hatolni a Dardanellákon.

Budapest, máj. 10. A „Torontál” eredeti távirata. Saját tudósítónk cenzurázott jelentése.

Londoni távirat szerint, egy entente buvárhajó megkísérelte az áthatolást a Dardanellákon. A török parti ütegek hevesen ágyúzták a buvárhajót s nem tudták elsüllyedtetni.

Hét női holttest hordókban.

Budapest, máj. 10. A „Torontál” eredeti távirata. A budapesti rendőrség most a legborzalmasabb rémregénybe illő ügy foglalkoztatja Krizsinszky János budapesti lakos Cinkotán levő házában javítási munkálatok közben, egy kamrában, amely Kiss Béla bádogsmester tulajdona, hét leólmozott bádoghordót találtak, amelyekben hét felosztásnak indult női holttest volt. Kiss Béla még a háború elején bevoult s azóta állítólag elesett, mások szerint tifuszban meghalt. A rendőrség a hajmeresztő ügyben nagy apparátussal nyomoz.

Torontálvármegye közállapotai a háborúban.

Jankó Ágoston alispán jelentése a tavaszi közgyűléshez a vármegye közállapotáról

Nagybecskerek, május 10.

— Négy közlemény. —

IV.

Népmozgalom.

A vármegye közállapotáról ezen jelentésem alapján alkotott helyzetkép nem volna teljes, ha figyelmen kívül hagynók a mai rendkívüli idők népmozgalmi adatait.

Az összehasonlító statisztika alább közölt számaiból ridegen tükrözik ki a háború közvetlen hatása a reánk következő nemzedék népesedési számárányára.

A nemzeti lét szempontjából a háború minden pusztításai közül ez a legfélelmesebb hatás.

A vérvetést még ki tudjuk pótolni, az anyagiakat kiheverjük, de ez a hiányzó nemzedék egy emberöltőre hiány marad a győzelem mellett is.

Anyakönyveltetett a megye területén:

	születés	házasság	halál
1915 október 1-től 1916 május 1-ig	4020	1767	6622
1915 május 1-től 1915 október 1-ig	4949	888	7539
1914 október 1-től 1915 május 1-ig	9424	1337	8329
1914 május 1-től 1914 október 1-ig	10468	1831	7524

E táblázat sajnos még nem a legsúlyosabb valót tárja fel, mert az adatszolgáltatás lassu munkája révén a háború áldozatai még nincsenek mind keresztülvezetve.

Nem kívánom azonban jelentésemet ilyen szomorú akkorddal fejezni be, mert bármilyen lehangoló legyen is a magyar nemzetnek létszámában való megfogyatkozás, keresnünk kell a vigasztalódást és meg kell találnunk a megnyugtatót, hiszen az emberiség örökéletű és egy nemzet sorsára a népmozgalmi hullámszámak ilyen kedvezőtlen momentumai még nem jelentik az életerőnek vagy fejlődőképességnek esőkenését. Sőt meg vagyok győződve róla, hogy a népesség létszám-apolásának ilyen feltűnő esete éppen ösztökélésül fog szolgálni arra, hogy a nemzetben eddig parlagon hevert vagy kellőképpen ki nem használt energiákat nagyobb tevékenységben érvényesítsük.

A nemzet tehát ezen népesedési esőkenést, mely nemcsak vármegyénkben, hanem az egész országban észlelhető, energikusabb gazdasági és kulturális tevékenységgel fogja ellensúlyozni.

Erre kell tehát berendezkednünk és már most a háború tartama alatt kell elkészítenünk a tervét mindazon intézkedéseknek, amelyek alkalmasok arra, hogy azt a nagy munkát, amely a háború után reánk vár, azt a fokozott tevékenységet, amelyet különösen a gazdasági téren a háború után természetesen megkövetelnek szokott föllendülés megkövetel, kifejtessük.

Hogy az ehhez szükséges képesség és életerő még a háború után is meglesz ben-

nünk, ahhoz kétség nem fér, — hiszen éppen a háború alatt bizonyult be legfőképpen, hogy eddig sok volt nálunk a ki nem használt erő, mert a mezőgazdaságban szinte szégyenkezve láttuk, hogy míg a nemzet legértékesebb munkaereje a haretéren küzdött, — mink idehaza fél-erővel majdnem ugyanazt a munkát tudtuk elvégezni, amelynek teljesítéséhez eddig az egész erőt szükségesnek tartottuk.

Nem kell tehát aggódnunk, csak okosan szervezkedni tudjunk és megtaláljuk a helyes módját az erők célszerű és hasznos értékesítésének.

Ebből a munkából, amelylyel a berendezkedés jár, az oroszánrészt megint a közigazgatásnak fog jutni, — de szívesen vállalkozunk, mert szép és diesső munka lesz, mert a nemzet alkotóképességét lesz hivatva fokozni.

Nem tartoznék talán szorosan fél éves jelentésem keretébe az, ami még meg nem történt és csak a jövő feladata. — de mivel a múlt szüli a jövőt, — nem követhet el vele talán hibát, ha röviden és vázlatosan olyan dolgokra is rámutatok, amelyekről majd a jövőben kell beszámolnom.

A nemzeti erő és munkaképesség fenntartása és fokozása érdekében a közigazgatásnak jövő feladatai közé fog tartozni:

A közegészségügynek olyan rendezése és olyan gondozása, hogy a születések és halálozások közötti helyes arány helytálljon, járványok és ragályos betegségek keletkezésükben elfojthatók legyenek, — az egészségnek és erőnek a kultusza általánossá váljék, olyan mérvű anya- és gyermekvédelem, hogy az a népszaporodásra és a jövő nemzedék életképességére kedvező hatással lehessen.

A háború rokkantjai ellátásának olyan szervezése, mely amellet, hogy nekik gond nélkül megélhetést biztosít, — munkaképességüket a gazdasági termelés terén és a lehető leghasznosabban értékesíti.

A közlekedés kérdésének olyan rendezése, mely esetleg kommunális termelés által a népnek minden körülmények között állandóan jó és olcsó élelmiszereket biztosít.

A gazdasági termelő munkának és ipari tevékenységnek oly mérvű föllendítése, mely a munkakeresés céljából Amerikába kivándorolt magyarok visszatelepítésének természetes eszközévé lehessen.

Frázisokként hangzanak ezek a feladatok, de mi közigazgatási tisztviselők, akiknek fél éves háborús munasságáról a fennebbiekben beszámolok, nem elvi ielentőségű jámbor óhajtásokat látunk benne, hanem a cél az ezen általános megjelölésében is felismerjük azokat a gyakorlati tendéket, amelyeknek megvalósítására törvényes hatáskörünkben már most is igen sokat tehetünk.

Közgazdaság.

A Torontálmezei Takaré- és Hitelbank rendkívüli közgyűlése.

Steinitzer Géza vezérigazgató emlékezete.

Grosz Géza az új vezérigazgató.

Nagybeeskerek, május 10.

A Torontálmezei Takaré- és Hitelbank tegnap délután rendkívüli közgyűlést tartott, hogy az intézet nagyszámú vezérigazgatójának, Steinitzer Gézának elhunytával megüresedett vezérigazgatói állást betöltse.

A közgyűlés azonban nemcsak ezt az aktust foglalta magában, hanem egyúttal fölemelő ünneppé magasztosult, amelyben Steinitzer Géza emlékének áldoztak az intézet részvényesei.

Az emlékbeszédet Grosz Géza igazgató mondotta Steinitzer Géza fölött s a szép, tartalmas beszéd hü és igaz jellemzése volt úgy Steinitzer Géza munkásságának, mint egyéniségének.

Az ünnepi aktus után következett Steinitzer Géza utódjának a megválasztása s a nagyszámmal megjelent részvényesek egyhangú bizalma a méltó utódot Grosz Géza igazgatóban találta meg, akit egyhangulag az intézet vezérigazgatójává választottak.

A közgyűlésről tudósítónk a következőket írja:

Steinitzer Géza emlékezete.

Délután 3 órakor nyitotta meg a Torontálmezei Takaré- és Hitelbank rendkívüli közgyűlését nagyszámu részvényes jelenlétében Jankó Agoston udvari tanácsos alispán, mint elnök, akit az igazgatóság kért föl a közgyűlésen való elnöklésre.

Jankó Agoston elnök megnyitójában üdvözlölte a nagyszámmal megjelent részvényeseket s megállapítja, hogy a közgyűlés határozatképes. Jelenti, hogy a Pesti Hazai Takarékpénztár képviselőiben Válcay Kálmán cégvezető jelent meg a mai közgyűlésen.

Ezután Steinitzer Géza vezérigazgató elhunytáról emlékezett meg ékes szavakkal s tolmácsolta azt az igaz és mély fájdalmat, amelyet Steinitzer Géza elhunyt okozott minden körben. Ennek a kiválóan derék, szakképzett munkás férfinak halálát gyászolja egész társadalmunk. A társadalom és közélet már megadta az elismerést és kegyeletet s most az intézeten a sor, hogy búcsút vegyen tőle, áldásos működését méltassa s nyugvóhelyére az elismerés pálmáját letelve. Ez a nehezebbik feladat, mert családja után az intézetért tett legtöbbet. Ennek méltatására a leghivatottabb lelkes munkatársa Grosz Géza igazgató, aki tíz éven át együtt működött vele. Fölkéri Grosz Gézát Steinitzer Géza emlékének méltatására.

Grosz Géza emlékbeszéde.

Grosz Géza igazgató a következő beszédben méltatta Steinitzer Géza emlékét:

Tisztelt közgyűlés! Mélyen tisztelt uraim! Nekem jutott az a megtisztelő feladat, hogy intézetünk nemrég elhunyt közszeretben és közbecsülésben álló érdemdes vezérigazgatójáról, egyúttal kartársamról, néhai Steinitzer Géza kir. tanácsosról a mai ülés keretében megemlékezzem.

Hogy ki volt nekünk, városunk magyarázatát egész társadalmának kereskedelmi életének és jóléti intézményeinek Steinitzer Géza, azt dióhéjba szorítva méltó szavakkal esetlenül alig tudom. Igazi férfi volt férfi a legjavából, eszményképe a férfini erényeknek és a szilárd jellemnek, amíg csak körünkben élt s most halála után az ő neve fokmérője lesz a szívjós-

sággal párosult egyéni tisztességnek. Munkás, agilis és erős akaratú támasza, oszlopa volt e szűkebb körünk egész társadalmának, aki mindenütt és mindenkor kivette a részét a munkából és bárhova állította őt a sors, mindenhol hiven és becsületesen teljesítette kötelességét, töltötte be hivatását.

Az Arad melletti Újszentannán született szabadságharcunk véres küzdelmeinek idején, 1848-ban. Az elnyomatás keserű éveiben szívta magába mint serdülő ifjú a haza iránti lángoló szeretetet, melyet mindvégig magasztos hévvel ápolt és eltöltött mindenkibe, aki csak a körébe jutott.

Szilárd meggyőződése a jobb jövő iránt mély nyomokat hagyott ifjú lelkében. Ekkor alapozódott meg az erényekben tündöklő férfinak egész egyénisége, mely a férfikorban annyi fényes tanúbizonyosságát adta fenkölt és nemes gondolkodásának. Rendíthetetlen, soha nem esőkönöz bízalom jellemzi e férfit minden ténykedésében, melynek egyedül a céltudatos, kitartó szívós munkásság képezte alapját.

Szülei eleinte a katonai pályára szánták s evégből előbb a kismartoni, majd a heinburgi katonai iskolákban taníttatták és neveltették. A viszonyok változásával atyja akaratára otthagya a katonai pályát, a kereskedelmi pályára lépett.

Kereskedelmi ismereteit Aradon az ottan akkor fennállott Rotter-féle reális kereskedelmi iskolában sajátította el s iskolai végeztével ismét katonára, hogy szolgálati kötelességének mint egy éves önkéntes eleget tegyen. Szorgalma, kötelességtudása a hadnagyi rangot hozta meg jutalmul.

Tanulmányai és most már hajlama is a kereskedelmi pályához vonzották és így került ő mint fiatal ember 1870. év júliusában az intézet kötelékébe, ahol eleinte mint segédkönyvelő, utóbb mint főkönyvvizsgáló működött egy évtizeden keresztül az intézet alapítója és vezérigazgatója, Menczer Mihály oldalán. ki tapasztalatainak bőséges kincses tárházából merített tanításaival és jótanácsaival utódjává nevelte. Lankadatlan szorgalommal folytatta tanulmányait és bővítette ismereteit a közgazdaság terén.

Menczer Mihály halálával rövid ideig mint vezértitkár vezette az intézet ügyeit és már egy évvel később, 1881-ben a közgyűlés bizalma őt választotta meg az intézet vezérigazgatójává. E tiszttségében 36 éven át fáradhatatlanul és buzgón vezette és fejlesztette az intézetet.

Intézetünkönél kifejtett értékes munkásságát legjobban azáltal vélem megvilágítani, ha az intézet fejlődését számadatokkal illusztrálom.

Mikor mint segédkönyvelő az intézet kötelékébe lépett, intézetünk, mely 1867-ben 30.000 frt tőkével alakult, még a gyermekeivéit élte.

Az ő közreműködése mellett 1871-ben az alaptőke már 100.000 forintra emeltetett fel és ugyanakkor az intézet címe, mely addig Torontálmezei takarékpénztár volt, Torontálmezei takaré- és hitelbankra változtatott meg.

Tíz évi működés után az intézet vagyoni javakban egyre erősödve, már 205.000 frt üzleti tőkével rendelkezett, melyből a betét 379.000 frt-ra rugott. Váltakoztak ezekben közel 2 millió frt értékben számolt le és üzleti eredményként az év végével 12.000 frt-ot mutatott ki. Ekkor került az intézet élére mint önálló vezető és irányító. Agilitását céltudatos üzleti politikáját az egyes üzleti ágakat felépítő emelkedései igazolják legjobban. 1890-ben üzleti tőkék 916.000 frt, betétek 629 m frt, váltóleltárolások 2903 m frt, üzleti nyereségek 17 m frt-ra. 1900-ban üzleti tőkék 3785 m K, betétek 1973 m K, váltóleltárolások 10.291 m K, üzleti nyereségek 44 m K-ra szaporodtak.

Ez a fokozatos fellendülés tisztán az ő munkásságának szigorú, de mindenkor méltányos üzletvitelének gyümölcseit tárja elénk.

Ez az egészséges és gyors fejlődés azután arra készítette, hogy az intézet eddigi szűk kereteit elhagyva, mint a ké-

sőbbi tények azt igazolni fogják, gyors egymásutánban tekintélyes tőkeemeléseket vigyen keresztül. A feltétlen bizalom jelének tudható be, hogy ezek a városunkban szokatlan mérvű tőkezaporítások kivétel nélkül mind sikerrel és simán bonyolítottak le. 1900-ban az intézet tőkéjét 200.000 koronáról 400.000 koronára és az üzleti élet fellendülésével, mikor az intézet saját tőkái már nem állottak arányban a reál bizott vagyonértékkel szemben, 1906-ban újabb 1000 részvény kibocsátásával az alaptőkét 600.000 koronára, a tartaléktőkéket pedig 586.000 koronára szaporította. Az üzleti tőkék ekkor már 7.304.000 koronára emelkedtek, amelyből a betétek 3 milliót tettek ki s a kimutatott évi nyereség 85.000 koronára szökkent fel.

Ezek a számadatok önmagukban nem képeznek feltűnő jelenséget, de mi, akik ismerjük városunk és vidékünk sivar közgazdasági viszonyait, mely sajnos, akkor még fokozottabb mértékben mint ma selyette az ipar, kereskedelem és lüktető üzleti tevékenység hiányát, ha csak egy pillanatra is megállunk ez adatok felsorolásánál, úgy fel kell, hogy tűnjene az átgondolt és előrelátó helyes üzletvitelnek e leszögezett adatai.

Ezen adatok a legfényesebb bizonyítékai annak az általános nagy bizalomnak, mely az elhunyt személyre, mint intézetünk vezérigazgatója iránt megnyilvánult.

A fejlődés ily irányjai közepette az ő messze távolba látó jó szemével előre meglátta, hogy munkája nem lehet tökéletes, ha egyedül az intézet saját erőire támaszkodik és a mindenkor üzleti konjunkturától függő idegen pénzforrásokkal szemben kellőleg nem vértézi magát.

Ekkor határozta el magát, hogy intézete részére egy új támaszpontot keres, mely az intézetet fejlődésében csak előbbre viheti és a virágzást tetőfokára emelheti. Ily támaszpontot, háttérrel, talált hazánk legnagyobb és legelőkelőbb takarékpénztárában, a Pesti hazai I. tkpt. egyesületben, melylyel 1907. év tavaszán érdekközösségbe lépett, illetve szoros kapcsolatot létesített olyképp, hogy a nevezett P. H. I. t. e.-t arra bírta, hogy vele maradandó állandó szoros üzleti viszonyba lépjen. E megállapodás folyamánva képp 1907. év tavaszán az intézet alaptőkéjét újabb 1000 darab részvénynek kibocsátásával 800.000 koronára emelte s az összes részvényeket 380 koronás árfolyamon a Pesti hazai I. t. e. által saját értékpapírtárcája részére át is vétette és hogy ez a szoros kapcsolat és az együttműködés még jobban kidomborodjék, az egyesület az intézet vezetőségében kiküldöttével képviseltette magát.

Ez a kapcsolat a maga gyümölcseit már ugyanazon évben megtermette, amennyiben 1907-ben az intézet üzleti tőkái az előző évi 7.340.000 koronáról közel 10 millió koronára emelkedtek, üzleti nyeresége pedig a 4 év előtti 85.000 koronáról 165.000 koronára szökkent fel.

Az ő szokatlan, szinte csodálatosnak mondható előrelátását a legjobban igazolja az imént vázolt kapcsolat, melyet közvetlen az egész kontinensre kihatott pénzügyi válság előtt, melyet a balkánháború idézett fel, perfektuálta, mely kapcsolat azután módot nyújtott arra, hogy az intézet fejlődésének mi se állja útját, míg a magukra maradt és saját erejükre támaszkodó intézeteknek üzleti tevékenységüket lényegesen csökkenteniök kellett.

E szerencsés kézzel és a legjobb időpontban megalkotott kellemes üzleti viszony, mely intézetünk teljes függetlenségét érintetlenül hagyta, az 1910. évben már a virágzás oly fokára emelte az intézetet, amelyet néhány évvel azelőtt még csak sejteni sem mertünk. Az üzleti tőkék 13 millió koronára, ebből a betétek közel 5 millió koronára emelkedtek. Hogy mily közgazdasági tényezővé fejlődött vidékünkön az intézet, mutatja leginkább az a körülmény, hogy az intézet az 1910. évben közel 30 millió korona értékű váltót számított le és váltótárcája az év végével alig maradt a 10 millió koronán alul.

Az 1910. évben az alaptőke a tartalékokból elvont 400.000 koronával a részvények névértékének 200 koronáról 300 koronára való felemelésével egyidejűleg 1.200.000 koronára és az ugyanakkor kibocsátott újabb 1000 darab részvény értékével a mai alaptőke nagyságára, 1.500.000 koronára emelkedett s a tartalékokkal egyetemben az intézet saját tőkéi ma már a két millió koronát is meghaladják.

Az 1913. évben az üzleti tőkék a 16 milliót s ebből a betétek az 5 milliót is meghaladták s a nyereség 200 000 K-ra emelkedett.

Szamadatimat szándékosan az 1913. évvel zárom le, mert a reánk zúdított viháboru következményei folytán a mai állapotok nem nyújthatnak hü képet az intézet mai állásáról.

Hogy a bizalom a bizonytalan háborus viszonyok közepette is szilárd maradt az intézetel szemben, élesen rávilágít az a körülmény, hogy a betétek ezen idő alatt a H. hadiköcsön kibocsátását megelőző időig közel 7 millióra emelkedtek.

Steinitzer Géza univerzális képzettségű, higgadt, leszűrődött, mindenkoron objektív és erősen logikus gondolkodású, kristálytisztá jellemű, lángoló hazafiú volt s ő az általa vezetett intézetet úgy megalapozta, hogy az ő nevét és dicső emlékét az mindenkoron hirdetni fogja.

Nagy és érzékeny veszteség tehát az ő elhunytá reánk nézve, aki az intézetet majdnem egy emberöltőn át vezette és mint zseni hajtást gondos kertészkezzel ápolgatott és gondozott, míg nem lett belőle az a nagy terebélyes fa, melynek a Délvidék ezen egyik legnagyobb intézete méltán mondható.

De nemcsak a vezetése alatt álló intézetet érte veszteség az ő halálával, hanem nagy veszteséget jelent az ő elköltözése e szűkebb kör egész kereskedelmi életére, társadalmára, mert Steinitzer Géza valóban kamagasló kiváló harmónikus fejlődött egyéniség volt.

Tekintsük akár a közéletet, amelynek számottevő oszlopos tagja volt, mindenhol, ahol munkával kellett a közérdeket, a közjót előmozdítani, e munkából hatalmas részt kért és a közélet gépezetének vezetésében számottevő tényezőként szerepelt.

Élénk tevékenységet fejtett ki Torontálvármegye és annak székhelye Nagybecskerek városa közéletében és társadalmában, minden politikai, kulturális és közjótékonsági mozgalomban élénken résztvett és vezető szerepet vitt.

Tagja volt évtizedek óta Torontálvármegye törvényhatóságának és közigazgatási bizottságának, alelnöke volt a Torontálmegyei nemzeti munkapártnak, igazgatósági tagja a Torontálmegyei magyar közművelődési egyesületnek, elnöke a Nagybecskereki állami polgári iskolák gondnokságának, az állami elemi népiskolák gondnokságának és állami óvodák felügyelő bizottságának pedig alelnöke volt. Elnöke volt továbbá az orsz. magyar kereskedelmi egyesülés nagybecskereki kerületének, valamint a nagybecskereki Lloyd-társulatnak, a kereskedelmi és iparkamarának, valamint városunk képviselőtestületének számottevő tagja volt. Helyet foglalt a Torontálmegyei helyi érdekű vasutak igazgatóságában és senior főnöke volt az általa alapított Steinitzer Géza és Hiller, Steinitzer és társai cégeknek. Elnöke volt még a nagybecskereki m. kir. pénzügyigazgatóság területére alakított egyenesadó-felhasználási bizottságának. Ezen utóbbi minőségében a pénzügyi közigazgatás terén szerzett érdemeinek elismerésül öfelsége a királyi tanácsosi cím adományozásával tüntette ki.

Kereskedelmi életünknek irányításában az ő szava mindenkoron mérvadó volt és annak szaktudása, buzgalma és széles látóköre gyakran új irányt adott.

Társadalmunk jóléti intézményeiben vezető szerepet vett, azokat mindenkoron bőkezűen támogatta. Ahol nyomort, ahol fájdalmat kellett enyhíteni, ott ő mindig nemes diszkrét módon, sohasem kérkedve, soha nem hivalkodva sietett segíteni.

Alárendelt tisztviselőivel szemben nem annyira mint följobbaló, hanem mint szerető gondos apa nyilvánult meg.

akinél mindig nyitott füle és megértő szíve talált mindenki, aki csak hozzája fordult.

Az ő általa vezetett vagy irányított körökben, társulatokban és vállalatokban mindenkoron látható lesz az ő szelleme.

Nékem, aki oly szerencsés lehettem egy évtizeden át vele működni, apai barátom volt, aki megmutatta az egyedüli helyes utat az élet forgatagában, amelyen haladnom kell.

S most ime, mindennek vége az ő elmulásával, az ő jószágos szíve, mely oly fénköltén tudta az egyéni, intézeti és közérdekeket sokszor valójában igen nehéz viszonyok között mindennek megelégedésére összeegyeztetni, nem dobog többé.

De ha el is költözött a mi körünkből, az ő emléke továbbra is élni fog a mi szíveinkben s ha bánatos is ez a fájdalom, megőrizük ezt azzal a szeretettel, amelyet életében ő oly pazar hévvel ápol és amelynek magvai nem hullottak sziklára. S ha szelleme a nagy Végtelességből most letekint reánk, látni fogja, hogy nemcsak közvetlen hozzátartozói, hanem számos barátai, tisztelői és mindenki, aki csak őt ismerte, ápolja és őrzi azt a nagy fájdalmat, melyet az ő elvesztése okozott.

Grosz Géza meleg, formájában is szép s az elhunyt emlékéhez mindenképpen méltó beszédet a közgyűlés kegyeletes megindulással fogadta s Jankó Ágoston elnök indítványozza, hogy a szép emlékbeszédet, amely oly hiven tükrözteti vissza Steinitzer Géza egyéniségét és munkásságát s az intézet tagjainak érzéseit, egész terjedelmében jegyzőkönyvbe iktassák. Ugy szintén jegyzőkönyvileg tolmácsolja a közgyűlés őszinte, igaz és mély részvétét Steinitzer Géza elhunytá fölött s ezt hozzátartozóinak is fejezze ki.

A közgyűlés ehhez egyhangulag hozzájárul.

Uj vezérigazgató: Grosz Géza.

Most következett az új vezérigazgató megválasztása.

Jankó Ágoston elnök előterjeszti az igazgatóság javaslatát, amely Grosz Géza igazgatót ajánlja a vezérigazgatói állásra. Grosz Géza egy évtized óta működik az intézetnél és a vezérigazgatói távolléte esetén mindenkor ő helyettesítette teljes megelégedésre és az intézetnél eltöltött működésével tevékenyen hozzájárult ahhoz a rohamos fejlődéshez, melyet az intézet eddig elért. Az igazgatóság ismeri az ő agilitását, célirányos üzletvitelét, szaktudását, melyről 10 évi működése alatt bőségesen volt alkalmuk meggyőződést szerezni és így mi kétség sem fér ahhoz, hogy őt Steinitzer Géza méltó utódjának tekintsek.

Erre a közgyűlés szavazás utján Grosz Gézát egyhangulag megválasztotta a Torontálmegyei Takaré- és Hitelbank vezérigazgatójává.

Az új vezérigazgatót küldöttségileg hívják meg a közgyűlésbe, amely lelkes ovációban részesíti Grosz Gézát.

Jankó Ágoston a közgyűlés nevében melegen üdvözi Grosz Géza vezérigazgatót, hangoztatván, hogy ismerik éérnyeit és képességeit s így meg van róla győződve, hogy méltó utóda lesz Steinitzer Gézának.

Grosz Géza vezérigazgató hálásan köszöni a bizalmat s miután tudja, hogy egy évtized óta ismerik működését, programot nem ad, de biztosítja a közgyűlést, hogy minden erejével és tudásával azon lesz, hogy az intézetet a virágzás tetőfokára emelje. Egyben kéri hogy ebéli igyekezetében őt támogassák.

Miután még Szalay József részvényes indítványára Jankó Ágoston elnöknek a közgyűlés vezetéséért köszönetet mondanak, a közgyűlés véget ért.

1128—916 szám.

9613.

Hirdetmény.

Cserépalja község előljárósága közhírre teszi, hogy **2 drb. kislejtezett községi bika** folyó évi május 15-én (hétfőn) d. u. 2 órakor a község házában nyilvános árverésen el lesz adva.

Cserépalja, 1916. május 7.

Előljáróság.

A törökbecsei járás főszolgabirájától.
2578—1916. szám. 953

Pályázati hirdetmény.

Torontálvármegye törökbecsei járásához tartozó Aracs községben megüresedett **segédjegyzői állásra** pályázatot hirdetek.

Felhívom mindazokat, akik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. t.-c. 6. §-a, illetve az 1900. évi XX. t.-c. 3. §-ában előirt képesítésüket, valamint eddigi alkalmaztatásukat és nvelvismeretüket igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket hozzám 1916. évi **junius hó 5. napjáig** nyújtsák be.

A később érkező kérvényeket nem fogom figyelembe venni.

Az állással egybekötött javadalmasítás a következő: 1600 K fizetés, 240 K lakbér és 120 K utiátalány.

A szerb nyelv tudása kívánatos.

Törökbecse, 1916. évi május hó 3-án.

Báró dr. Csávossy Ignác
főszolgabíró.

„ATGAS“

ASBESTCEMENTPALAGA

versenyen kívül legkitűnőbb
minőségű tetőfedő anyag.

Azonnali szállításra

minden mennyiségben kapható.

Uédjegy Uédjegy

„ATGAS“

Asbestcementpalagya

Részv.-Társ.

Sürgöncim: Palatlas Budapest. Telefon: 179—60.

Központi iroda: Budapest, V., Dorottya-u. 6/a. Gyár Budafok.

HELYBELI BESZERZÉSI FORRÁSOK.

Biztosítási ügynökségek:

Franz J. L. (Adria) Hunyadi-utca.
Hirtenstein Márk (Bécsi bizt.) Erzsébet-tér.
Magy.—Francia bizt. társ. József fgg-u.
Hj. Rigó István (Első M. Alt.) Árpád-u. 21.
Steinitzer Géza (Ass. Generali) Hunyadi-u.

Borbély és fodrász:

Ikity Dusan, Hunyadi-utca.
Nagyvinszky Iván, Hunyadi-u.

Bútorgyár:

Bence A. és fia, Hunyadi-utca.

Cementgyár:

Özv. Gottmann Jakabné és fiai, Kültel

Cipőkereskedők:

Kertész A., Iskolaépület.
Wilhelm Ferenc, Hunyadi-utca 2.

Divatruház:

Boskovits S. J., Hunyadi-utca 2.
Bukovác István, Hunyadi-utca.
Mesznik Imre, Pénzügyi palota.

Dobozgyár és műkönyvkötészet:

Schneider János, Aradáci-ut.

Drogueria:

Melkula Dezső, Hunyadi-utca

Ékszerészek:

Mesznik R. özvegye, Hunyadi-utca.

Fényképész:

Oroszy Lajos, Korona-utca.

Férfiszabók:

Grünbaum Vilmos, Hunyadi-utca.
Kocsis É., Megyeház-utca, a m. kir. posta-
épülettel szemben.
Tóth József, Hunyadi-utca.

Fruktiférem:

Huzellch József, Hunyadi-utca.

Gépjavitó műhely:

Bürger és Grünwald, Temesvári-u.

Gőzfürész:

Engel Sámuel, Eötvös-utca.
Kereskedelmi részv.-társ. Eötvös-u.

Gyógyszertárak:

Kollarich Gábor, Melencei-utca.
Vági Sándor, szerb egyházpalota.

Háló, kötéláru kereskedés:

Konkoly Róza I. és Testvérei, József Fő-
herceg-utca 5.

Kalapkészítő:

Andresz A., Főtér, Baner-ház.

Kalapraktár:

Sindelás Béla, Hunyadi-utca.

Kávéház:

Sólyom György, Klub-kávéház.

Kézműáru-, rövidáruüzlet:

Benó Testvérek, Hunyadi-utca.
Eisenstädter S. és társai, Hunyadi-utca.
Freund S. és fiai, Hunyadi-utca.
Stagelschmidt János, Hunyadi-utca.

Könyv-, zenemű- és papírkereskedés:

Almásy Elek, Hunyadi-utca.
Mangold Lipót, Hunyadi-utca.

Könyvkötészet:

Schneider Lajos, Megyeház-utca (Pest-
szállodával szemben).

Közművesek:

Hoff N. és társa.

Lakatosműhely:

Engel Ádám, Megyeház-utca.

Lisztkereskedés:

Klein Mór, Hunyadi-u.

Női kalap- és kézimunkaüzlet:

Tolvay Józsefné, Hunyadi-utca.

Ruhakereskedés:

Felsenstein Ferenc, Hunyadi-utca.
Goldschmidt Lipót, Hunyadi-utca.

Sirkóráktár és szobrászterem:

Tunner Alajos, Szerbtemplom-utca.

Szállító-cég:

Perl Mór, szerb egyházpalota.

Szállodák:

Beneth nagyszálloda, Ferenc József-tér.
Korona-szálloda, Erzsébet-tér.
„Pest városához” c. szálloda, Megyeház u.

Szeszgyár:

Lukács és társa, Kültelék.
Schwirthich Alajos, Aradáci-utca.

Téglagyár:

Klein Bernát.

Temetkezési intézet:

Bence A. és fia.

Tűzifa-, épületfakereskedés:

Annau örökösök, Korona-utca.
Kurländer Imre, Aradáci ut 1.

Uridivatruház:

Liptay Dezső, Hunyadi-utca

Vaskereskedés:

Boleszny Antal, Hunyadi-utca.
Berényi Bódog, Hunyadi-utca.
Dauu Gyula, Hunyadi-utca.

Vendéglő, étterem:

Kovács János, vasuti vendéglő.
Magyar Király sörsarok.
Marcoiu Jenő, Kaszinó-vendéglő.
Rensing Mátyás, Otthon sörsarok.
Tóth és Noricsán, a nagyhíd mellett.

Virágkereskedés és kertészet:

Oláh Gábor, Bajza-u.

„AIDA”

ASBESTCEMENTPADA

Versenyen kiűlt legkülönböbb
mindenféle építési anyag

ASZONNALI SZÁLLÍTÁSRA

minden mennyiségben készülő.

„AIDA”

Hirdeléseket

jutányos árért közli

Torontál

pol. napilap kiadóhivatala.

Kiadó: Pleitz Fer. Pál